

MODERNISM

Modernismul reprezintă tendința de înnoire opusă tradiționalismului manifestată în literatură și în celelalte arte la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX.

Mișcarea orientează poezia spre o estetică a sincerității și a rafinementului presupunând un spirit nou și experimente privind forma operei.

În critica literară românească termenul de modernism a fost impus de Eugen Lovinescu, personalitate, care a militat pentru autonomia esteticului, obiectivarea prozei și liricizarea poeziei, într-un cuvânt, pentru sincronizarea culturii române cu cea europeană.

Introducere

Poetica argheziană este o expresie a modernismului interbelic ce presupune înnoirea liricii românești printr-o serie de caracteristici proprii. Astfel, poezia devine la Arghezi expresia unei conștiințe frământate aflate în perpetuă căutare, oscilând între stări contradictorii. Arghezi impune în literatura română elemente noi de viziune artistică precum estetica urâtului sau iubirea de tip casnic cu ipostaza femeii-soție. Cel mai important element de modernitate al liricii argheziene rămâne însă limbajul șocant cu neașteptate asocieri lexicale între termeni aparținând unor registre stilistice diferite, jocul cuvintelor, potrivirea acestora, dând materialitate ideii artistice.

Urâtul este categoria estetică definită în opoziție cu ceea ce desemnează frumosul. Notele sale caracteristice sunt urâtul, diformul, disgrațiosul, exagerarea în sens negativ – în opoziție față de clasicism – romantismul fiind curentul literar care va reabilita urâtul, ce va deveni de aici încolo un concept artistic central. Poetul francez Charles Baudelaire va consacra în literatura universală *estetica urâtului*.

Admirator și traducător din creația poetului francez, Tudor Arghezi a afirmat programatic *estetica urâtului* în poezia **Testament** din volumul **Cuvinte potrivite**, dar a ilustrat-o cu texte abia în volumul **Flori de mucigai**, publicat în 1931. Volumul înfățișează o lume înfricoșătoare și agresivă, un univers în care ființa abandonează masca rațiunii și a civilizației și revine, parcă, la starea ei primară.

Autorul creează aici imaginea unei umanități decăzute, prin fața cititorilor perindându-se o lume desfigurată, chinuită, o lume a instinctelor dezlănțuite, a criminalilor, a hoților, o lume la limita umanității căreia autorul încearcă să-i descopere frumusețea grotesc-tragică.

Tema Poezia de debut a volumului, intitulată omonim „Flori de mucigai” este poemul-manifest, arta poetică ce va traduce în simboluri artistice atmosfera sumbră a universului carceral și a captivității scriitorului în închisoarea Văcărești. Poezia aduce asadar în prim-plan *tema creației ca necesitate interioară, indiferent de mediul în care se afla creatorul.*

Titlul este structurat pe baza unui oximoron ce marchează încadrarea textului în estetica urâtului și parafrazează titlul celebrului volum al lui Baudelaire: „*Florile răului*”. Astfel „*floarea*”, simbol al frumuseții, al vieții și al luminii se asociază în viziune argheziană tot cu un cuvânt concret din regnul vegetal: „*mucigaiul*” (variante regională), simbol al captivității, al urâtului, al descompunerii. Sintagma „*flori de mucigai*” devine astfel emblema metaforică a captivității omului într-un univers detestabil, întunecat și sumbru în care urâtul definește coșmarul existențial.

Tipul de lirism Poezia ilustrează **lirismul de tip subiectiv**, fiind identificabile în text mărcile lexico-gramaticale ale eului poetic: verbe la persoana I: *am scris, m-am silit*, dar și formele pronominale de persoana I: *mi (s-a tocit), mă (durea)*, ori câmpul semantic dominant, cel al pustietății, al singurătății: *goală, groapă, singurătate, scrum.*

Structură și compoziție: Textul liric este alcătuit din două strofe asimetrice - una polimorfă și un catren, corespunzătoare celor două secvențe poetice.

Incipitul evocă discret, printr-o formă pronominală neaccentuată: „*Le-am scris...*” versurile inspirate din această experiență - în absența hârtiei poetul încrustându-le pe pereții celei. „*Tencuială*”, „*pe un părete*”, „*în întuneric*”, „*în singurătate*” sunt elemente ale unei enumeratii ce sugerează spațiul claustal, accentuând impresia că aici și spiritul este prizonier.

Versurile scrise în aceste condiții sunt versuri din care lipsește grația divină: „*cu puterile neajutate / Nici de taurul, nici de leul, nici de vulturul*”. Negația repetată într-o enumerație accentuează momentele de disperare și de angoasă în care poetul a creat fără ajutorul evangheliștilor, fără ajutor divin. În acest context singura senzație pe care o încearcă aici creatorul este aceea a apropierei de moarte, scriind o poezie fără timp, în care senzațiile umane fundamentale precum setea sau foamea s-au transformat în scrum: „*Sunt stihuri fără an / Stihuri de groapă / De sete de apă / Și de foame de scrum.*”

În acest univers degradat harul poetic își păstrează totuși misterul, căci indiferent de condiții, creatorul trebuie să scrie. Astfel, chiar dacă inspirația divină pare că s-a retras, („*mi s-a tocit unghia îngerească*”) rostul scrierii îi revine acum fibrei demonice - actul scrisului presupunând un efort imens și suferință.

Secvența a II-a este puternic marcată de o influență simbolistă, întunericul interior și frigul lăuntric fiind în concordanță cu ploaia care descompune: „*Era întuneric. Ploaia bătea departe afară.*”

Acum, poetul condamnat să creeze, chiar în acest spațiu claustal trăiește un acut sentiment al disperării și, în ciuda tuturor privațiunilor, va scrie „*cu unghiile de la mâna stângă*”. Conform unui străvechi simbolism, stânga este asociată maleficului, demonicului, metafora mâinii stângi semnificând atitudinea poetului de a nu se putea împotrivi scrisului, chiar și în această lume din care omenescul a dispărut.

Textul își dovedește expresivitatea la toate nivelurile de analiză. Astfel, la **nivel fonetic**, se identifică sonorități ce redau starea încordată și tristețea, precum aliterația (u/i) din versul: *Nici de taurul, nici de leul, nici de vulturul*.

La **nivel morfosintactic** se remarcă inversiunea „*nu o mai am cunoscut*”, ce accentuează pronumele „o”, simbol al unghiei îngerești. Alternanță timpurilor verbale: perfectul compus, imperfectul și conjunctivul (*să scriu*) exprimă hotărârea poetului de a continua să scrie, chiar în acest univers agresiv.

La **nivelul lexicul** apare noutatea fascinantă a limbajului arghezian prin asocierea cuvintelor din zona concretului: *unghie, tencuiala, firidă, foame, groapă*, cu ideea de *stihuri*- simbol al creației.

La **nivelul versificației** se remarcă abaterea de la prozodia clasică, cultivarea versului liber cu rimă pereche și ritm neregulat.

Asadar, poezia *Flori de mucigai* este una dintre cele mai neobișnuite arte poetice, deoarece surprinde ideea creației ca necesitate existențială, indiferent de condițiile în care trăiește prizonierul artist.

Poetul reconfirmă prin versurile acestui volum faptul că doar el are darul de a transforma în artă, nu doar frumusețea și viața, ci și descompunerea, întunericul, răul și urâtul, pe care, însă, creația are darul și harul de ale purifica, volumul *Flori de mucigai* fiind o dovadă în acest sens.